LUISTERGELEIDE Zomerconcert Cum Laude 2011

Het programma van Koor Surplus biedt enkele van de mooiste kerkmuzikale werken uit de Laat-Barok en het Classicisme (de 18° eeuw). Met Classicisme duiden we de periode aan in de stijl van de drie grote Weense' meesters Haydn, Mozart en Beethoven (Weense Klassieken). Het begrip ontstaat na Beethovens dood en verwijst naar de perfectie van de zetting, de humanitaire inhoud en de esthetische idealen, m.n. van Mozarts muziek. Klassiek in algemene zin houdt zoveel in als waar, mooi, vol symmetrie en harmonie, maar ook: eenvoudig en overzichtelijk. Emotie en ratio (alsmede inhoud en vorm) zijn in evenwicht en het resultaat heeft iets tijdloos. De 18° eeuw is het tijdperk van de Verlichting; de oude ordeningen worden doorbroken en er komt een nieuw begrip van menselijke waarden, vrijheid en geluk: de Verklaring van de Rechten van de Mens (1776) en de Franse Revolutie (1789 met zijn leuze: vrijheid, gelijkheid en broederschap; de oude standenmaatschappij wordt op de helling gezet, de slavernij wordt afgeschaft, de burgerij emancipeert en alom is sprake van secularisatie. In de nieuwe muziekcultuur van de burgers met huis- en salonmuziek, openbare concerten en opera's, anoniem publiek, uitgeverijen en muziekkritiek moet een musicus zich als vrij kunstenaar zien te handhaven. Voor dit aspect werkt deze periode als een 'draaideur' en zit Mozart daar middenin. We beluisteren in de koorwerken van Hasse, Mozart en Haydn een belangrijke eigenschap van de muziek der Weense School: opge- wektheid en ernst gaan hand in hand. De nieuwe toon in de muziek is niet meer pathetisch en zwaar, maar opgewekt en natuurlijk. De Klassieke Tijd is op zoek naar muziek als een universele taal van de mensheid. Er gelden strakke normen voor structuur, samenklanken en muziekinstrumentatie. Datzelfde geldt voor ritme en maat: om de beweging te intensiveren klinkt er bijna altijd een 8^{e}- of 16^{e}-puls in de bas of in het middenregister (i.p.v. de voortschrijdende basso continuo uit de Barok). De tijd verschijnt hier voor het eerst bewust als gemoedstoestand: dynamisch, energiek, spannend, in beweging. De kerkmuziek in de Klassieke Tijd versmelt op natuurlijke wijze alle elementen van een positieve levenshouding met die van een religieus zelfbesef, Vandaar de intensiteit en innigheid van de klassieke kerkmuziek. De katholieke kerkmuziek steekt daarbij door Haydn, Mozart en Beethoven met kop en schouders boven de andere uit, terwijl de protestantse kerkmuziek veel meer vasthoudt aan rationalisme, piëtisme en introverte vroomheid: denk aan Bach, en later aan Mendelssohn en Brahms.